

Wellust of geenlust

Lieve lust

eetlust

hartenlust

werklust

goklust

leeslust

onlust

reislust

moordlust

strijdlust

vechtlust

levenslust

kooplust

wellust

geenlust

Wellust of welke lust?

Daar wil ik het over hebben in deze ‘sound bite’ lezing van 10 minuten. Het centrale thema van het zomernachtcafé is “De zeven zonden”. Ik kreeg de opdracht om vanuit mijn wetenschapsgebied mijn visie te geven op de zonde ‘wellust’. Die vraag is niet ondubbelzinnig. Ze kan immers betrekking hebben op de inhoud van mijn vakgebied, maar ze kan ook verwijzen naar de manier waarop we in ons vakgebied wetenschap bedrijven. Mijn vakgebied betreft de pedagogiek en orthopedagogiek. Ik houd me onder andere bezig met leren lezen en spellen en dyslexie, maar ook met onderzoek naar een meer menselijke behandeling van kinderen met een verstandelijke beperking en gedragsproblemen.

Toen ik de vraag van de organisatie van het zomernachtcafé kreeg, besloot ik eerst maar eens te gaan nadenken over het woord ‘wellust’ in de betekenis van zonde. Als ik nadenk ga ik niet in een hoekje zitten om te denken. Dat durf ik eerlijk gezegd niet zo goed, want de stilte of het gebrek aan gedachten is dan oorverdovend. Ik heb een heel andere tactiek, ik ga op zoek in mijn boekenkast en ik raadpleeg GOOGLE. Zeker, ik loop dan het gevaar om een andere ‘zonde’ te begaan, namelijk, plagiaat. Maar zonder bronnenonderzoek is dat gevaar zo mogelijk nog groter.

Taalkundige oorsprong en betekenis van wellust

Op basis van de combinatie van de zoektermen ‘zonde’ en ‘wellust’ (en de Engelse termen ‘sin’ en ‘lust’) stuitte ik op de Latijnse term Luxuria. Luxuria verwijst naar

onkuisheid. Volgens de door mij geraadpleegde [wikisite](#) is Luxuria het ongewenste derivaat voortkomend uit de voortplantingsdrift. De symbolen die daarbij horen zijn de demon Asmodeus (uit de Talmud, Joodse oorsprong) en de dieren die bij wellust horen zijn de stier en de geit (mythologische oorsprong).

Wellust als zonde komt voor in het Jodendom, Christendom en de Islam, de grote monotheïstische godsdiensten. In het Christendom staat wellust als 3^e in de rij en in de Islam is het de 10^e grote zonde. In het Boeddhisme hebben ze ook nagedacht over de rol van lust en daar is het een van de vijf belemmeringen. In al deze systemen wordt wellust dus gezien als iets negatiefs.

Je kunt echter ook zoeken naar het woord ‘wellust’ zonder de zoekterm ‘zonde’ erbij te betrekken. Dan stuiten we op iets interessants. Ik baseer me voor deze gelegenheid op de site van de [etymologiebank](#). Daar staan zes bronnen genoemd, waaronder die van de door mij zeer bewonderde Nicolien van der Sijs. Zij is sinds dit jaar hoogleraar aan onze universiteit. Op basis van een positieve betekenis van wellust is dit een zeer goed besluit geweest!

Nicolien van der Sijs schreef samen met van Veen het *Etymologisch woordenboek* en daarin staat dat **wellust** verwijst naar innig welgevallen. In de 14e eeuw is dit woord vanuit het Hoogduitse *Wollust* in het Nederlands terechtgekomen. Wollust is vermoedelijk ontleend aan de devote literatuur. Devote literatuur is literatuur van godvruchtige, vrome, toegewijde mensen. Deze betekenis van wellust wordt ondersteund door de [Engelstalige Wikipedia site](#). Hier staat dat ‘lust’ of ‘lechery *an intense desire* is. Tegenwoordig is de meest prominente betekenis die van excessieve seksuele behoeften, maar de oorspronkelijke betekenis is dus ‘verlangen’.

Taalkundig gezien is het dus nog maar de vraag of we wellust uitsluitend en oorspronkelijk als een zonde moeten zien. Omdat ik geen taalkundige ben, maar psycholoog, heb ik nagedacht hoe we hier vanuit de psychologie naar zouden kunnen kijken.

Verlangen en gedrag

Laten we eerst eens kijken naar de betekenis van wellust die devote en godvruchtige mensen er aan gaven, namelijk, wellust als verlangen. Een van de manieren waarop we kunnen verlangen is natuurlijk seksueel, maar er zijn nog vele meer lichamelijke of niet-lichamelijk verlangens. Ik noemde er al enkele in mijn aanvangsgedicht.

‘Eetlust’, ‘werklust’ en ‘kooplust’ typeren we psychologisch of wetenschappelijk als een toestand. Een toestand waarin het organisme, in dit geval de mens, zich bevindt. Een bepaalde toestand van het organisme kan leiden tot zichtbaar gedrag. Als je honger ervaart kun je gaan eten. Als je enorme zin hebt om nieuwe kleren te kopen, kun je naar de winkel gaan om die kleren aan te schaffen. De toestand van het lichaam of de geest geeft aan dat er mogelijk gedrag op *kan* volgen. Het is echter niet zo dat de toestand ‘honger’, en dat geldt ook voor seksuele honger, altijd en bij iedereen leidt tot eet- dan wel seksgedrag. De mens kan immers vasten, op dieet of in hongerstaking zijn, geen tijd hebben om te eten, het hongergevoel plezierig vinden, enzovoort. En als er helemaal geen eten is of als het eten vies is of giftig, dan zal de hongertoestand ertoe leiden dat er niet wordt gegeten. Kortom, niet alleen de

toestand van het organisme ook de omstandigheden ofwel de context bepalen mede het gedrag.

De betekenis en context van wellust in de wetenschap

Naast de betekenis die aan wellust gegeven wordt, is dus ook de context relevant als het om gedrag gaat. Wetenschap bedrijven is ook een vorm van gedrag. Wetenschappelijk gedrag wordt gevormd door de toestand van het organisme en de context waarbinnen het gedrag zich afspeelt.

De filosofie, in het Nederlands vertaald met Wijsbegeerte, is de oudste academische discipline. Filosofie betekent liefde voor de wijsheid. Wijsbegeerte is te vertalen als verlangen of lust naar wijsheid. De filosofie is een theoretische discipline waaruit de zogenaamde empirische disciplines zijn ontstaan, zoals de Natuurkunde, Biologie en ook de Psychologie.

Zonder een intrinsiek verlangen naar kennis, zonder lust om meer te willen weten, kan geen wetenschappelijk vakgebied zich ontwikkelen. Dus zonder de toestand van ‘weetlust’ zal geen enkele wetenschap vooruitkomen. Deze weetlust kan een wetenschapper aanzetten tot goede werken. Maar als wetenschappers zich in een andere toestand dan weetlust bevinden dan is wetenschappelijke vooruitgang in het geding. Wetenschap die gedreven wordt door egolust en machtswellust zijn gevaarlijk voor een wetenschapsgebied. Maar ook wetenschap bedreven zonder lust, zonder enige oprechte nieuwsgierigheid, belemmert wetenschappelijke vooruitgang.

De context waarin de wetenschapper zich bevindt kan weetlust uitlokken en bevorderen. Maar er zijn ook contexten, met name maatschappelijk-politieke contexten, die de egolust en machtswellust van wetenschappers benadrukken. Dus, wellust in de wetenschap kan een zonde zijn, maar even goed een deugd. De toestand van de wetenschapper samen met haar of zijn omstandigheden bepalen of wetenschap *Deugd* of *Zonde* wordt. Omdat wetenschap zonder lust geen optie is, is het aan de maatschappij om er voor te zorgen dat er alleen wetenschappers met weetlust wetenschap bedrijven.

Kunstenaars over zonde

Ik rond dit korte betoog af met enkele gedachten van kunstenaars over de zonde.

In de tweede helft 19^e eeuw zei de Amerikaanse schrijver/satiricus [Ambrose Bierce](#) het volgende over zonde: **Een geheelonthouder is een zwakkeling die toegeeft aan de verleiding om zichzelf een genot te ontzeggen.**

In diezelfde tweede helft van 19^e eeuw schreeft de weergaloze Iers-Engelse schrijver [Oscar Wilde](#): **De enige manier om van de verleiding af te komen is zich er aan over te geven.**

Ten slotte, van een van onze Nederlandse cabaretiers¹: **Berouw komt na de zonde; het zou zonde zijn als deze ervoor kwam.**

Ik wens u een wellustige avond!

¹ Ik dacht dat deze grap van Wim Sonneveld was, maar ik ben daar niet zeker van.